

11. Цедрівська, С. О., Вознюк, О. В. Формування інтерактивної компетентності учнів за допомогою методу Каллана URL: <http://eprints.zu.edu.ua/30827/> (Дата звернення: 19.04.2025)
12. Лист МОН № 1/17310-23 від 03.11.23 року. Сташків А. Щодо окремих питань організації освітнього процесу в умовах воєнного стану. Міністерство освіти і науки України 2023.
13. Babayev J. Characteristics of Grammar-Translation method. Madrid, IV International Scientific and Practical Conference «Modern science: theoretical and practical view», 2023. P. 49-52.

*Головка Мар'яна, Волошин Вікторія
Науковий керівник – асист. Баневич Мар'яна*

ТЕМПОРАЛЬНІ КОНЦЕПТУАЛЬНІ МЕТАФОРИ У ПОЛІТИЧНИХ НАРАТИВАХ

Політична комунікація – це складний процес, у якому мова не лише засіб передачі інформації, а й інструмент, що формує наше розуміння дійсності. Серед різноманітних лінгвістичних інструментів особливе значення мають метафори, адже вони здатні не просто збагатити висловлювання, а й концептуалізувати складні ідеї, робити їх більш зрозумілими та емоційно забарвленими. У цьому контексті темпоральні метафори є унікальним явищем, адже вони безпосередньо впливають на наше сприйняття часу, конструюючи образи минулого, теперішнього та майбутнього, що є ключовими для формування політичних ідеологій та стратегій. Зважаючи на вагому роль темпоральних метафор у політичній сфері, метою нашої статті є дослідження особливостей їхнього функціонування в політичних наративах.

Основоположним поняттям нашого дослідження є поняття концептуальної метафори, розроблене Джорджем Лакоффом та Марком Джонсоном. Згідно з ним, метафора – це інструмент, що дозволяє нашому мисленню досягнути абстрактні або складні поняття через більш конкретні та знайомі. Концептуальна метафора передбачає відображення структури з однієї когнітивної сфери (джерела) на іншу (ціль), що впливає на наше сприйняття та міркування про цільову сферу [2, с.46].

Я.Бистров вважає, що важливим аспектом нашого дослідження є темпоральність як когнітивна категорія. Час, будучи абстрактним поняттям, часто осмислюється за допомогою метафоричних моделей. Політичні наративи активно використовують темпоральні метафори для формування певного розуміння історичних подій, оцінки поточних процесів та прогнозування майбутнього. Те, як політики метафорично представляють минуле (наприклад, як «золотий вік» або «темні часи»), безпосередньо впливає на їхні аргументи щодо сьогодення та пропоновані плани на майбутнє. А оскільки політичні наративи – це не просто розповіді про події, а цілеспрямовані комунікативні акти, що мають на меті переконати аудиторію в певній інтерпретації дійсності, затвердити владу або залучити підтримку, то темпоральні метафори в цих наративах відіграють ключову роль у конструюванні спільного минулого, формуванні відчуття колективної ідентичності та моделюванні бажаного майбутнього [3, с.209].

Варто зазначити, що хоча ці метафори є поширеними, їхня конкретна реалізація залежить від мови та культури. Наприклад, лінійна прогресія часу («вперед у майбутнє») домінує в західному мисленні, тоді як інші культури можуть мати циклічні або інші просторові

уявлення часу. Акцент на часі як цінності особливо помітний у прагматичних суспільствах. Аналіз політичного дискурсу виявляє, як саме ці метафоричні рамки використовуються для формування певного розуміння минулого, сьогодення та майбутнього, впливаючи на політичні рішення та суспільну думку.

Просторові концепти, які служать джерелом для формування концептуальних метафор, тісно пов'язані з метафоричними уявленнями про комунікаційні канали, контейнери та подорожі. Хоча такі уявлення не є чисто наратологічними, їх доцільно застосовувати для аналізу дейктичного простору.

Як зазначає Ю. Двидюк, уявлення про час ґрунтуються на просторових категоріях та формуються через сенсорний і тілесний досвід. Водночас часові орієнтири сприймаються як похідні від просторових. Відтак, у межах когнітивного підходу, часопросторовий дейксис може бути витлумачений через призму орієнтаційної метафори, де використовуються поняття «референт» і «корелят». У цій структурі корелятний домен передає ознаки просторової орієнтації, які проектується на референтну сферу [1, с.11].

Ступінь метафоризації референтних доменів залежить насамперед від рівня абстрактності позначуваних понять (наприклад: життя, страждання, щастя, сум, смерть, майбутнє, минуле), а також від способу їх вербалізації – явного чи прихованого. Ці поняття тісно пов'язані з індивідуальним життєвим досвідом мовця, зокрема його взаємодією з фізичним середовищем, що підкреслює антропоцентричний характер мовної номінації.

На основі домену "вгорі" формуються метафори ЖИТТЯ – ВГОРІ, ЩАСТЯ – ВГОРІ; у свою чергу, домен "внизу" породжує метафори СТРАЖДАННЯ – ВНИЗУ, СУМ – ВНИЗУ, СМЕРТЬ – ВНИЗУ. Аналогічно, просторові орієнтири ПОПЕРЕДУ і ПОЗАДУ трансформуються в метафори МАЙБУТНЄ – ПОПЕРЕДУ, МИНУЛЕ – ПОЗАДУ.

Аналізуючи політичні наративи, можна звернути увагу, до прикладу, на інавгураційну промову Володимира Зеленського в 2019 році. Мова політики – це не просто засіб комунікації, а потужний інструмент впливу на свідомість громадян. Особливо яскраво це виявляється у політичному дискурсі України, де метафори відображають суспільні трансформації, історичні травми й очікування майбутнього. У цьому контексті метафора виконує роль не естетичного прикрашення, а засобу переконання, мобілізації, маніпуляції та формування ідеологічної рамки. «Кожен з нас – президент. Це не моя, це наша спільна перемога» [4]. Дана метафора несе в собі функції: мобілізації, емоційної єдності, створення ілюзії рівності між владою та народом. «Нам потрібен прорив – у свідомості, в об'єднанні, у нашому русі вперед» [4]. Ця метафора шляху або руху країни, як суб'єкта, що рухається до мети. Ці два висловлювання створюють сильний політичний концепт, у якому народ виступає співтворцем політичної дійсності, держава асоціюється з рухом, проривом, прогресом, а старе мислення підлягає змінам, оновленню.

Щодо темпоральних номінаторів, Н. Панасенко поділяє їх на три основні категорії: артефакти, пов'язані з часом; загальні позначення часу; та образні темпоральні номінатори, які функціонують у складі стилістичних прийомів, зокрема концептуальних метафор. Особливої

уваги заслуговує остання група, де концепт ГОДИННИК має численні метафоричні кореляти: ГОДИННИК – ЛЮДИНА-ДЕСПОТ, ТИРАН; ГОДИННИКИ – КАЙДАНИ, ЩО СКОВУЮТЬ ЛЮДСТВО; ГОДИННИК – МОНСТР, ЗЛО, ДЖЕРЕЛО СТРАХУ, або навіть – НЕПОТРІБНИЙ ПРЕДМЕТ. Таким чином, цей номінатор може як втрачати значущість, так і набувати яскраво негативного, персоніфікованого забарвлення [5, с.40].

Темпоральні концептуальні метафори формують спільне уявлення про час, історію та майбутнє. Через такі метафори політики не просто передають інформацію, а структурують колективне сприйняття подій, спрямовуючи громадську думку в потрібному напрямку. Вони дозволяють інтерпретувати минуле, запровадити дії в теперішньому та проектувати бажані сценарії майбутнього. Аналіз темпоральних метафор відкриває доступ до розуміння глибинних механізмів політичного впливу, демонструючи, як за допомогою мовних засобів формуються і підтримуються ідеологічні рамки, мобілізується електорат і легітимізуються політичні рішення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Davydyuk Yu. The temporal indicators in O. Henry's short stories. Khmelnytskyi: Khmelnytskyi National University. Scientific journal CURRENT ISSUES OF LINGUISTICS AND TRANSLATION STUDIES. Issue 18. 2019. P.10-12. DOI: 10.31891/2415-7929-2019-18-10-12. ISSN 2415-7929
2. Lakoff G. Metaphors We Live By / G. Lakoff, M. Johnson. – Chicago : University of. Chicago Press, 1980. – 242 p.
3. Бистров Я. В. Англomовний біографічний наратив у вимірах когнітивної лінгвістики і синергетики: монографія. К.; ІваноФранківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2016. 320 с. ISBN 978-966-2343-19-9.
4. Зеленський В. Інавгураційна промова Президента України Володимира Зеленського, 2019. URL: <https://www.president.gov.ua/news/inavguracijna-promova-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelensk-55489> (дата звернення: 16.04.2025).
5. Панасенко Н. І. Англійська ботанічна лексика як джерело метафори й фразеологізмів // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2009. Вип. 45. С. 39–43.

Фецович Ніна, Шкодзінська Олена

Науковий керівник – асист. Баневич Мар'яна

TEMPORAL CONCEPTUAL METAPHORS IN POLITICAL NARRATIVES

Introduction. Studying metaphors in political narratives is crucial for understanding how leaders can influence and manipulate their audience through evoking the emotional responses of people. The main goal of this article is to analyze how temporal conceptual metaphors shape political narratives, especially during the ongoing war in Ukraine.

Analysis. Metaphor is considered the most widely and frequently used rhetorical device in English since the time of Aristotle. Chahbane, K., and Zrizi, H. believe that language has always been a powerful tool for influencing people's minds [1, p.116]. A conceptual metaphor is a cognitive mechanism that allows one domain of experience to be understood in terms of another. Pankakoski, T. thinks that temporal metaphors often structure political discourse, giving concrete images to abstract concepts [4, p.20]. Nowadays, metaphors have become a notable feature in political discourses, particularly those surrounding the war in Ukraine.